سیمبۆڵی" ئاڵا" و "نیشتمان" لەشیعری

پـــــــــەشـــــــــێــــو دا

هەڵۆ بەرزنجەیی

پاش ئەوەی پێداویستیی لێکنزیکبوونەوەی مرۆڤان بووەهۆکارێکی گرنگ بۆ رووبەڕووبوونەوەی هەڕەشەکانی سروشت و کارەساتەمەترسیدارەکانی ژیان، یا، بەواتایەکی دیکە، بۆ باشتر تێکگەیشتن و هاوکاری و پەیداکردنی بژێو، ووردەووردەبەدرێژایی ئەو پرۆسەیەچەندین خەسڵەت و نیشانە سەریان هەڵدا و چەسپان. سەرئەنجام بەردەوامیی مرۆڤ لەسەر ئەم رەوتەو قاڵبوونەوەلەبۆتەیەکدا بووەرۆتینێکی ژیان. ئینجا، بەئامانجی خۆناسینەوەو جیابوونەوەلەوانی دیکە، هەستی هاوچارەنووسی و بانگاشەی (ئێمە) رسکا. تاکەکانی گرووپی(ئێمە)، بۆ ئەوەی باشتر خەسڵەت و جیاوازییەکانیان بەرجەستەبکەن، بیریان لەپەنابردن بۆ دۆزینەوەو داهێنانی هێما و سیمبۆڵی تایبەت بەخۆیان کردەوە. ئەرکی ئەو هێمایانەش هەڵگرتن و رەنگپێدانەوەو ناساندن و ناسینەوەی ئەو گرووپ و دەستەجیاوازانەبووە.

لەمەودای درێژخایەنی پرۆسەی مێژوویی گووران و قاڵببەستنی (ئێمە،خێزان،خێڵ، گەل، نەتەوە)دا، کەدەستووری پەلەی ژیان داینەمۆی بەگەڕخستنی بووە،سیما و دیاردەیمێژوویی و فەرهەنگی و کۆمەڵایەتی و گەلەک جاران جوگرافی و زۆر دیاردەی دیکەی تایبەتبە(ئێمە) لەو هێما و سیمبۆلانەدا بەرجەستەبوون.

ئێرنست رێنان، زانستکاری ئاینیی فەرەنسایی١٨٢٣_١٨٩٢، لەووتارەبەناوبانگەکەیدا **"نەتەوەچییە"**، دوای شەڕی فەرەنسا و ئەڵمانیا لەسەر ئێلزاس، لەمەڕ نەتەوەدەڵێ: "نەتەوەبریتییەلە پرنسیپێکی گیانی و هەستی و دەروونی. دوو خەسڵەت، کەلەراستیدا یەکن، ئەم گیانەدروست دەکەن، ئەم

پرنسیپەهەستەکی و دەروونییەدەخولقێنن. یەکێ لەمانەپەیوەستەبەرابردووەوەو ئەوی دیکەیان بەئێستاوە."

ڕێنان (ئێمە) بە"کۆمەڵگای هەرەوەزی" ناو دەبات. لێ لەو ڕۆژەوەی سۆسیۆلۆگی **ئەمەریکایی ولیام زامەر (William G. Summer) قسەلەسەر جیاوازیی دەستەی "خۆمان" یان "ئێمە"in-group و دەستەی "نامۆ" یاخود "ئەوان" out –group وەک نیشانەو جیاکارییەکی بنچینەییی هەموو گرووپەکان دەکات، دەڵێ: گرووپی "خۆمان" لەلایەن هەستی "ئێمە" وەراگیراوە. کەواتەئەمەئەوەیە،کەڕێنان ناوی (پرنسیپی گیانی) لێناوە. بە قسەی زامەر گرووپی "ئێمە"لەڕێگای دەستەبەرکردنی *"پەیوەندی، یا تێکەڵاوی و زێد و هەوارگە و هەستی هاوبەش"*، کە لەنێو ئەم گروپەدا و بۆ ئەم گرووپە کارا بووە، مانا ئەبەخشێ بەبوونی خۆی. ئەم مانادارییەی گرووپی "ئێمە" هەر لەڕێگەی نۆرم و شێوازی هەڵسوکەوتەوەدروست ناکرێ، کەئەندامانی گرووپی "ئێمە"پێکەوەپەیوەست بکات، بەڵکەلەڕێی خۆناسینەوە بەسیمبۆلەکانەوەبەرقەرار دەبێ.**

بەم پێیە، دروشم و ئاڵا و سیمبۆل و خەسڵەت و چەندین نیشانەو دیاردەی دیکەدەبنەکەرەسەی پێویستی بەردەوامبوون و خۆپاراستن و پێشکەوتنی دەستەجەمعی. داهێنانی ئەو سیمبۆڵانە، بەرجەستەکردن و چەسپاندنیان لەهەست و نەست و کەسایەتیی تاکەتاکەی هاونیشتیماناندا، لەئاکامدا دەگەن بەرادەیەک، دەبنەبەشێک لەناسنامەو بەخۆنازین و نیشانەی سەرکەوتنەکان و جۆشدانی ژیان و هیواپەیداکردن بەئایندەیەکی پرشنگدارتر.

لەنێو ئەم گروپانەدا و لەم میانەوەهاوسۆزی و وابەستەبوون بەنەتەوەو نیشتمانی هاوبەشەوەهێدی هێدی جۆش و خرۆش پەیدا دەکات و دەگەشێتەوەو ڕەهەندی هێزی نەتەوەش وەک دەستاوێژێکی سیاسی تا بێت خورتتر دەبێت.

پەشێو، ئا لەم ڕوانگەوە، بایەخ و قورسایی دەخاتەسەر چەمکی ئاڵا و نیشتمان و سیمبۆڵەکانی دیکەی ناسنامەی نەتەوایەتی. ئەم چەمکانە، بەدرێژایی ساڵانی پڕ لەهەڵەمووتی سەخت و دژواری گەشتەشیعرییەکەی پەشێو،هەمیشەمیوانی نێو دڵ و هەست و گیان و وێردی سەر زمانی بوون. شاعیر پەیمانێکی جەنتڵمانانەی لەگەڵ

خۆیدا بەستووەوبەهۆشیارییەوەدەیەوێ کار لەسەر فەراهەمکردنی زەمینەی ئەم بیر و ئایدیایانەبکات. پەشێو گەرەکێتی ئەم رەگەزانەلەنێو ئەدەبی کوردیدا بکاتە مۆرک و بنەمایەکی نەگۆڕی هەمیشەئامادەو لەرووی فەرهەنگییەوە، بیانکاتەراستییەکی مانابەخش و بەسانایی و بەڵگەنەویستانەبکەونەبەر زەین و هەستی تاکی کورد. شاعیر دەیەوێ ئەم بەهایانەبنەکارێکی رۆتینی کوردی و شیعری کوردی بەم چەمکانەبرازێنێتەوە. دیارەلێرەدا مەبەست ئەوەنییە شاعیرانی دیکەبێبەش بکەین لەو بەشدارییەی لەم کایەدا کردوویانە، لێ نەخشی پەشێو لەم بوارەدا، بەو قورساییەهزرییەی دەیخوێنینەوە و ئەو بەشداریکردنەکارایەی لەدەوڵەمەندکردنی "مفردات"ی ئەو چەمک و ئایدیایانەکردوویەتی، بەرچاوترە.

ویست و خواستەکانی کورد لەئەدەبەکەماندا بەو دیدەنەتەوەییەی، کەکتومت دەربڕیباس و ئاخافتن بێ لەئالا و نیشتمان کزە، لەم روانگەیەوەیەپەشێو دەبێتەدیارترین شاعیرمان، کەیەکبێ‌و بێ پرینگانەوەو زۆر راشکاوانەسەرگەرمی تانوپۆچنینی ئەم تەرزەرەگەزانەیەلەئەدەبی هاوچەرخماندا و هیچ کەس نابێتەهاوکووفی لەم مەیدانەدا.

رۆژگار پەشێوی هەڵدابێتەهەر قوژبنێکی ئەم گێتییەوە، ئەو بەرەو بێرکوت گەڕاوەتەوەو بەهەولێردا گوزەری کردووەو لەسلێمانی کۆڕی بەستووەو بۆتەمیوانی سابلاخ و سەردانی ئامەدی کردووەو سلاوی بۆ قامیشلی ناردووە. پەشێو شاعیری خاک و نەتەوەیە، هەڵگری ئالا و ناسنامەی کورد و کوردستان و رابەری هەمیشەدیاری ئەم مەیدانەیە. هەرگیز نیشتمان لەبیری پەشێو نەچووەو مەحاڵیشەلێی بزر بێت و لەمێژساڵیشەوێڵی کوتەئالایەکی سەربەخۆیی و ئازادییەبۆ نیشتمان. ئاخر پەشێو لەم گۆشەنیگایەوەسەرنجی لەم چەمکانەداوەو لەم پێناوەدا گەلێ سەلیقەو کارامەیی شاعیرانەی بەرزی خەرج کردووە. پەشێو سیزیف ئاسا تا هەنووکەلەهەوڵی بەرزکردنەوەی ئەم چەمکانەدایەبۆ فەزای سەروەری و نەمری.

ئەم خوێندنەوەیە، وەک هەوڵێکی خاکەڕایانە و لەچواچێوەی دیدێکی هزری و سیاسییانەوە، ئاوڕێک لەوێستگەگرنگەکانی ژیانی شاعیر لەسەرەتاکانی پێخستنەگێتیی ئەدەبەوەتا هەنووکەو تێکۆشانەکانی شاعیر بۆ تۆمارکردن و بەرجەستەکردنی ئەم دروشم و هێمایانەدەداتەوە. ئالا و نیشتمان پەیوەندییەکی

ئۆرگانیکیان پێکەوەهەیەو سەرەتا سیمبۆڵی ئاڵا بەسەر کراوەتەوە، پاشان خوێندنەوەی چەمکی نیشتمان بەرچاو دەکەوێت.

وێستگەمێژووییەکان

١٥.٨.١٩٦٩

لەپێشەنگی کەژاوەتا،

ئاڵای خوێنینی مەهاباد هەڵکرابوو.   ل.... ١٤٤

لێرەدا ئاڵا خۆی لەمێژووی خەباتی سەخت و خوێناویی کوردایەتیدا نمایش دەکات.

بەلای پەشێوەوە... کەژاوەی خوێناوی بەڵگەی مێژوویەکی پڕ لەمەرگەسات و قوربانییەو تێیدا لافاوی خوێن دەبێتە سەرقافلەی کاروانی مان و نەمانی کورد. کاتێ لەم بەیتەووردەبینەوەتابلۆیەکمان دێتەبەرچاو، کە بەرەنگی سووری خۆی بەسەرهاتی کۆمارەجوانەمەرگەکەی کوردستان و لاشەی پیرۆزی پێشەوای نەمر و هاوڕێ لەسێدارەدراوەکانی وەبیر ئێمەدێنیتەوە. هاوزەمان زەبری کوشندەی داگیرکەرمان دەخاتەوەیاد.

ئەم کارەساتەلای شاعیر هێندەبەسوێیە، هەرگیز هی لەیادچوون و فەرامۆشی نییە.

پەشێو، بێ ئەوەی پێ بزانێ، نەیتوانیوە خۆی لەبازنەی خەمی مێژوو دەرباز بکات. ئاخرشاعیر چاک دەرکی بەو راستییەکردووە، کە کورد قوربانیی دەستی مێژووە. ئەوەمێژووی رەش و غەدرە بڕیاری چارەنووس و قەدەرێکی وا سەختی بۆ نەتەوەکەی داوە.

ساتێ ئەوەواقعی تاڵ و بەزۆر سەپاو بێت، دەبێ رێگەچارەچی بێ؟ شاعیر بەکامەکەرەسە تابلۆی شیعرەکانی بنەخشێنێ؟ بۆ وەرامی ئەم پرسیارە، دەبینین پەشێو لەدەوازەیەکی دیکەوەدەچێتەناو بەسەرهاتەکانەوە. ئەمجارەیان شکستی

زۆردار و سەرکەوتنی هەق و کوردایەتی بەرجەستەدەکات. لەم چرکەساتەدا دوای گلان و شکست پەیامی رابوون و سەرفرازی لەئالآی شەکاوەدا دەبینێ، ئایندەی تژی لەرووناکی بەدی دەکات و دەڵێ:

لەتنۆکی فرمێسکتدا

دەماری بازووی کاوەم دی،

لاشەی کەوتووی زوحاکم دی،

ئالآی بەرزی شەکاوەم دی،

ئاسۆیەکی رووناکم دی. ل... ١٤٦

ئەدی ئەوەپێشەوا نەبووجگەلەمێژوویەکی تراژیدیائامێزی پڕ لەسەروەری، ئالآی کوردستانی لەدوژمنان قوتار کرد و بەئەمانەتەوە رادەستی نەوەی پاش خۆی کرد؟ ئەو نەبوو پەیام و مژدەی بەردەوامیی کۆڵنەدان و سووربوون لەسەر خەباتی پێ بەخشین؟ هەر ئەو وانەخوێناوییەبوو جارێکی دیکە ئیرادەی پۆڵایینی نەتەوەی بەرجەستەکردەوە، وای لێ کرد تا بەدوا ئامانجەکانی نەگات، دەست لەتێکۆشان بەر نەدات. بەواتایەکی دیکە،مانیفێستی خەباتی رەوا و بەردەوامی کوردی جاڕ دا.ئەم کۆپلەشیعرەلەراستیدا هەڵگری خەسڵەتی ئیرادەی زیندووی ژیانە.

1970

ئالآ

دۆستەکانم! باش بزانن،

دوژمنان! باش بزانن:

چەند باوەڕم بەزەردەشت و

بەئاڤێستا و بەخوا هەیە،

هەزار هێندەش

باوەڕم بەهەڵکردنی ئاڵا هەیە! ....ل ٢٤٨

داخۆ دەبێ چ پەیامێک لەمە سادەو روونتر بەرووی یار و نەیاردا ووترا بێت!. کەس هێندەراشکاوانەگوزارەی لەهەست و نەستی دڵ و دەروونی خۆی نەکردووە. پەیامێکی کورت و مانایەکی بەهێز. با دۆستانگوێی بۆ رادێرن و دوژمنانیش ئاگادار بن! شاعیر دەیەوێ بە دنیادا جاڕ بدا: هەردوولا لێم بنۆڕن، شەرم ناکەم، ناسڵەمێمەوەو هاوار دەکەم. گەر ئایدۆلۆژیا و ئایین و مەزهەب یەکجار جێی باوەڕی بن، وا ئاڵا و سەربەخۆیی هەزارجار ئومید و هیوایەتی.

لێرەدا پەشێو خواهیشتی کەسی تێدا نەهێشتۆتەوەو یەکەوراست جەوهەری مەسەلەکەی لەدید و باوەڕی خۆیەوەنەخشاندووە. لای پەشێو، خۆشەویستی بۆ هەموو پیرۆزییەکانی ئاسمان و سەرزەوی، دەکەونەپاش بەها و گرنگی ئاڵاوە. ئاڵاش لەرەهەندی خۆیدا وێنای سەربەخۆیی قەوارەی سیاسی و ئازادی و کەرامەتی مرۆیی دەکات و سیمبۆلەبۆ هەبوون و ناسنامەی خاک و نەتەوە.

٢٢.٣.١٩٧٢ (یەکەم مەهرەجانی شیعری کوردی لە کەرکووک)

منداڵەکان!

ئەی بێلانەژینتاڵەکان،

شەو لەخەوما رێبوارێک بووم،

بۆ بارەگای (یۆتان) دەچووم.

کەدەروازەکەی قووتی دام،

رەشم بینی ـ ئاڵای هەبوو،

سپیم بینی ـ ئاڵای هەبوو،

هەرچیم بینی ـ ئاڵای هەبوو.

ڤیژاندییان:

"ئەی بێ وڵات، بۆ دەرەوە!

ئەی بێ ئاڵا، بۆ دەرەوە!"

منیش گوتم:

" مەڤیژێنن!

کەدەچمەوە،

ئەم چیرۆکەبۆ مناڵان دەگێڕمەوە!" ل... ٢٣٨

چەندم کرد و کۆشام، نەمتوانی تاکەوشەیەک، یان خاڵێک، لەم تابلۆ بەرزە شیعرییە بپچڕم، چونکە پەیوەندیی ئۆرگانیی و هارمۆنیی شیعرەکەرێگەنادات. ناکرێ ملوانکەیەکی مرواریی بپچڕین و دەنک دەنک نیشانی بدەین و بڵێین ئەمەملوانکەیەو قسەیان لەسەر بکەین، یا، بە واتایەکی دیکە، ناوێرم لەو گەوهەرەشیعرە تەنیا کۆپلەیەکی بۆ خوێنەر راگوێزم.

رەنگەخوێنەر لەگەڵمدا هاوڕا بێت و بزانێ چەند ئەستەم و دژوارە ئەم ناو و چەمکانە"من، مناڵ، رێبوار، بارەگای یۆتان، رەنگ ، ڤیژاندن، بێ ئاڵایی کورد" بەتەنیا بخەمەبەر دیدی.

مناڵ، کاراکتەرێکی هەمیشەئامادەو چالاک و هیوا لەسەر هەڵچنراوی نێو شیعری پەشێوە. مناڵ هێمای ئایندەیەکی ئاسۆ فراوانتری پڕ لەبەختەوەری و چارەنووسێکی گەشتترە. منداڵ توخمێکی بێگەردەو کەڵکی وەکاربردنی ماوەو هێشتا بەکارتێکردنی سیاسەتی کوردی چەواشە و سەقەت نەبووە. منداڵ کەرەسەیەکی خاوەو دەکرێت ببێتەهەوێنی پرۆژەیەکی گەورەتر لەخەونەزڕ و نامۆکانی دنیای

دەرەوەی ئەقڵی نەزۆکی کوردی. ئەم شیعرەهەڵگری پەیامێکی مێژوویی و ناسنامەیەکی خەمگینی کەرامەتی رووشاوی تاکی کورد و مێژووی مرۆڤایەتییە.

ساتێ پەشێو لە رەفتار و گوفتاریکاراکتەرەکانی سەر گۆڕەپانی سیاسەتی کوردی بێ هیوا دەبێت، جارێکی دیکەروو لەمناڵان دەکاتو هیوایان لەسەر هەڵدەچنێ و چیرۆکی خەمباری و دڵشکاویی خۆی لەبارەگای نەتەوەیەکگرتووەکانەوەدەخاتە ناو هەگبەکەیەوە، بڕیار دەدا لەگەڕانەوەیدا مەرگەساتی نەتەوەی بێ ئاڵایان بەوردی بۆ بگێڕێتەوە.

پەشێو، کەتەماشای نەخشەی دنیا دەکات، لەجوگرافیای هیچ کیشوەرێکدا وڵاتی بێ ئاڵای وەک کوردستان بەو زەقییە نابینێ. چیرۆکی نەتەوەی بێ ئاڵاش ئەو باسەپڕ جۆشەیە، کەهەرگیز لەبڕانەوەنایەت. شاعیر لەهەر شوێنێ میوان بوو بێت و بەدیداری هەر کەسێک گەیشتبێ، یاخود هەر دەرفەتێکی بۆ رەخسابێ، بەسوودی کوردایەتی دەنگی هەڵبڕیوەو هەلی قۆستۆتەوەو رەنگی خۆی نیشان داوە.

٥.١٩٧٣

وەک بیستوومە،

ئەو کۆترەمانگرتووە،

لەئاسمانی وڵاتێکی بێ ئاڵادا،

بەشریخەی تفەنگ نەبێ،

قەت لەشەقەی باڵی نادا! ل... ٢٥٣

لای پەشێو هاوکێشەکەروون و ئاشکرایە، داگیرکەران هەر وان. لەزمانی شەڕ بەولاوەچ زمانێکی تر تێناگەن. ئەوان هەردەم بەزەبری شۆرش و راپەڕین و بەناچاری وڵاتی داگیرکراویان بەجێهێشتووە. ئینگلیز بەرگەی خەباتی هیندی نەگرت، ئەوجا هیندستانی چۆڵ کرد و ئەمەریکاش ڤێتنام و ...هتد.

سروشتی داگیرکەرانی کوردستان، لەبەر هەندێک هۆ، کە ڕیشەیان بۆ کولتووری هەزاران ساڵەی ناوچەکە دەگەڕێتەوە، بە کۆمەڵێک تایبەتمەندی لە سروشتی داگیرکەرانی کلاسیکی جیا دەکرێتەوە. ئاسەوارەکانی سیاسەتی داگیرکەرانی نیشتمانی کورد قورستر و دژوارترن، ئەو جێبرینانەی بە جەستەی زمان و کولتوور و ئابووری و ئاکاری نەتەوەیی و تەنانەت داب و نەریتیشەوە بەجێی دەهێڵن قووڵترن و بە ئاسانی سارێژ نابن. فارس و تورک و عەرەب، بە تێکڕایی، بەدرێژایی ٢ هەزارساڵ زیاترە شانی گرانی داگیرکاری و رووتاندنەوەیان لەکوردستان داداوە. هەرگیز بەتەمای بارکردن نین و نایانەوێ دەست لەیەخەی نیشتمانی کورد بکەنەوە. پەشێو ئەم چیرۆکەباش دەزانێ و لێی بەئاگایە، هەر بۆیە، تاکەئەلتەرناتیف لەدەستدانەچەک و لوولەی تفەنگدا دەبینێتەوە. پەشێو بۆ خۆی عاشقەشەڕ و خوێنخواز نییە، وەلێ لەلایەک دڕندەیی و چەپەڵی داگیرکەر و لەلایەکی دیکەوەخۆشەویستیی نیشتمان و نیگای فراوانی سەربەخۆییخوازی و پیرۆزیی چەمکی ئازادی قەناعەتی دەستدانەچەکیان لا دروست کردووە.

١٧.١٠.١٩٧٤

کاتێ خوێنم فڕکەی کرد و

وەکوو چەپکەگڕێک پژا

بەسەر عەردا،

جەللادەکان

هاتن... پەنجەیان تێوەردا

هاتن... چیلکەیان تێوەردا:

پیتی ناوێکی سەربڕاو،

نەخشەی وڵاتێکی دزراو،

تێکەڵاوبوون وەک تانوپۆ.

یەکاڵایان نەکردەوە،

هەرچەند پەنجەیان تێوەردا،

هەرچەند چیلکەیان تێوەردا! ل... ٣١٣

لەهەر تکەخوێنێکی شاعیردا ناو و نەخشەی نیشتمان نەخش بووە. پەشێو خانەبە خانەی جەستەی لەخۆشەویستیی وڵات دارێژراوە. داگیرکەر چەند نەخشەی وڵاتی لێ قەدەغەکردبێ، دیسان پەشێو پەنایەک،حەشارگەو داڵدەیەکی لەجەستەی خۆیدا بۆ پاراستن و هەڵگرتنی نیشتمان پەیدا کردووە. هەر بۆیەشە،نیشتمان بەنەمری لەناخی شاعیردا ماوەتەوە.

١٨.١.١٩٧٩

بۆیەکەم جار، بەئاشکرا،

نەخشەیەکم لەدیوار دا

(ئەووەی بەرۆژ

لەئەتڵەسی دنیا دزرا). ل...٤٤٨

لەسایەی تانک و تۆپی داگیرکەردا، دوای ماندووبوونێکی زۆر نەخشەی دزراوی وڵاتە داگیرکراوەکەی دەست دەکەوێ، دەستبەجێ، بێ ترس و سڵەمینەوە، لەناو خوێن و دڵیدا دەیهێنێتەدەرەوەو بەدیواری ژوورەکەیدا هەڵیدەواسێ. لەو رۆژەوەهەتا ئێستا بێوچان لەخەباتێکی سەخت و دژواردایەو عەودالّی ئەوەیە، نەخشەی دزراو بخاتەناو پێکهاتەی نەخشەکانی دیکەی ئەتڵەسی جیهان.

٢٥.٢.١٩٨٠

بەس تەماشای ناولەپم کە!

خۆ من نامەوێ پێم بڵێی

دەبم بەباوکی چەند منالّ،

زەنگین دەبم ، یا هەروا لات...

تەنیا شتێکم پێ بڵێ:

هەتا ماوم وەک تۆ دەژیم،

یاخۆ دەبمەخاوەن وڵات؟! ل... ١٥

پەشێو بەوپەڕی پەرۆشەوەوێڵ و سەوداسەری نیشتمانە. خەمی بێوڵاتی هەمیشەسەرتۆپی ژانە قورسەکانێتی و گینگڵی پێوەدەدا. نەچاوترووکانێ بە کامی دڵ پشوویەک دەدا، نەلەسەر بستە زەمینێکیش پرسی نیشتمان یەخەی بەردەدا. ئازاری ئەم خەمەی شاعیر هێندەبەسوێیە، تەنانەت سکاڵای دڵی خۆیشی لای قەرەجێکی بێ وڵات دەکا. دەترسێ خۆشی وەکوو قەرەجێک هەمیشەنیشتمان لەکۆڵ و ئاوارەی وڵاتان بێت.

١٩.١٢.١٩٨٠

مەزاد... مەزاد...

هەرچیم هەیە، هەمووی مەزاد....

بەپارچەیەک پەڕۆی سادە،

کەهەڵبکرێ و بشنێتەوە

لەسەر بستێک زەویی ئازاد!

مەزاد...مەزاد...

هەرچیم هەیە... هەمووی مەزاد! ل... ٥٣

شاعیر هەموو ئەو بەها و کەرەسانەی لای من و تۆ نرخیانهەیەدەیانخاتەمەزادەوەو ئامادەیە بەپارچەیەکپەڕۆیان بدا!! شاعیر لێرەدا بەرواڵەت هەڵگری سیفەتی بازرگانێکی ناشی و بێئاگایە، مامەڵەیەکی

نەزانانەبەو هەموو شتەجوان و بەقیمەت و نازدارانەی هەیەتی...... دەکات لەپێناوی کوتەپەڕۆیەکدا.

نا، برالە،پەشێویک ژیان و مردنی خۆی بەخۆشەویستی خاک و نەتەوەکەیەوەگرێ دابێ، لەسەر سەکۆی تێگەیشتنێکی بەرزەوەلەپیرۆزی و بەهای ئاڵا بڕوانێ، ئاڵا بیبیلەی چاوی بێ و نیشتمان هێز و هەناوی بێ، دیارە باش لەمەسەلەکەگەیشتووەو گەلێ ژیرانە مامەڵەو سەودا لەتەک قازانج و زیان دەکات. ئەو هەم هەست بەبەرزەوەندییەباڵاکانی نەتەوەکەی دەکات، هەمیش بەسانایی تاڵانفرۆشیان ناکات .

ئەو پارچەپەرۆیە، مایەی شانازی و سیمبۆلی پڕلەبەهای نیشتمان و نەتەوەیە. ئەو کوتەپەڕۆ نەخشاوەبەرەنگی سوور و سپی و سەوز ، لەنێوەندیدا تیشکی خۆرێکی زەرد، بە٢١ چوکڵەوەپێی دەوترێ ئاڵا. بۆ گەلێک لەسەر خاکی خۆی بژی، ئاڵا شتێکی کەمالی نییە، بەڵکو سەرەتایە دروستەکەی ڕێی پێشکەوتنی مادی و مەعنەوییە. نەبوونی ئاڵا بۆ کورد ئەوە دەگەیەنێ، کە تۆ ڕەنجبەری گەلێکی دیکەی لە خۆت بەهێزتر و لێوەشاوەتری. هەر گەلێکیش لەسەر خاکی خۆی، لەناو ماڵی خۆی، قایل بێ بە ڕەنجبەریکردن بۆ گەلێکی دی، ئەو گەلە هیچی هی خۆی نییە و ئەوەی هەشیەتی کۆیلەدارە سەردەستەکە بە منەت پێی داوە و هەر ساتێک ئارەزوو بکا لێی دەسەنێتەوە.

پەشێوی شاعیر، چونکەبەردەوام سەوداسەری راستگۆیانەی خۆشگوزەرانی نەتەوەکەیەتی، بەدووی بەختەوەریدا عەودالە. هۆشیارانەدەرکی بەگرنگی ئاڵا کردووە، بۆیەکا هەر هەموو شتێکی کردۆتەقوربانی... لۆژیکی هاوکێشەکەپێچەوانەخۆی دەدات بەدەستەوە. گەر کورد لەسنووری وڵاتێکی بەرەسمی ناسراودا، خاوەنی ئاڵای شەکاوەی خۆی بێت، ئەوجا دەبێتەخاوەنی هەموو شتەپیرۆز و بەنرخ و جوانەکانی دیکە. ئەودەم پەشێویش ناچار نابێ کڵاوی زێڕین و خەنجەری دەبان و پشتێنی پۆپەشمین و کەوای سوورمەچنی خۆی و وڵاتەکەی هەرزانفرۆش کات. لەبری ئەوەی بیانباتە مەزاتخانە، لەمەحکەمترین و رازاوەترین مۆزەخانەی دەوڵەتی کوردستاندا دەیان پارێزێ.

١٢.٩.١٩٨٤

موفاوەزات

ئەی گوایەبۆ دڵخۆش نەبین؟

ئەی گوایەبۆ هەڵنەپەڕین؟

چیمان کەمە؟!

وا کەشتیمان روو لەکەنار، پشت لەبایە،

خێروبێری کۆمپانیای خوێن

شەپۆل داوێ، بنی نایە،

سەرمان بەرزەوەک ئالآمان،

هاوڕێی هەور و لووتکەی چیایە! ل...١١٣

مێژووی گفتوگۆ یا موفاوەزاتی کورد لەگەڵ داگیرکەراندا لەگەمەیەکی سیاسی دۆڕاو بەولاوەهیچی دیکەی لێ بەرهەم نەهاتووە. چونکەسەرانی حیزبی کوردی، بەخێرێ لەسێبەری داوای ئۆتۆنۆمیدا بۆ مافی کورد لەگەڵ داگیرکەردا دەستبەتاڵانەو شەرمنانەو زەلیلانە کەوتوونەتەموفاوەزات. بێ ئەوەی سەنەدی تاکەدەستکەوتێ بەدەست بهێنن، زۆر پۆزەتیڤانەدەکەونەپەسندانی داگیرکەران، چاوەڕێن داری زڕ بەریان بۆ بگرێت. بەکورتی و کرمانجی زۆر زوو دەبن بەداوی گرێی خۆ بەکەمزانی و برابچووکییەوە.

جارێکی دیکە ئاڵا سەربڵند و شکۆمەندە، بۆیەدەبێتەمایەی شانازیی پەشێو. شاعیر خۆی لەسەنگەری گەلدا دەبینێتەوە، لۆما بەکۆ قسەدەکات.

٣٠.٤.١٩٩١

زۆری نەبرد،

هەڵیکردەکزەبایەک،

بینیم... پەلکەزێڕینە

شەکایەوەو بوو بەئاڵا! ل... ٢٥٠

بەهاری ١٩٩١ لەباشووری وەک هەر وەرزێکی دیکەی ساڵانی رابردوو نەبوو.

ستەمی بەعسی عێراقی دەرهەق بەکورد بەچڵەپۆپەی تاوانکاری گەیشتبوو. رۆژی ١٩٩١.٣.٥ جەماوەری کورد خرۆشا و شاری رانیەبووەدەروازەی هەڵڕشتنی رق و تووڕەیی کورد بەسەر دامودەزگاکانی بەعسدا. لەچەند رۆژێکدا کوردستان لەداگیرکەر پاککرایەوەو ئاڵای رەنگین لەسەرانسەری وڵاتدا شەکایەوە. ئەمەئەو چرکەساتەمێژووییە بێهاوتایەبوو، کەپەشێو ساڵانێکی دوور و درێژ بوو بۆی دەژیا. لەگەڵ هەڵاتنی ئەم رۆژەپیرۆزەشدا شاعیر هێندێک بەووریاییەوەباوەشی گەرمی بۆ دەکاتەوە، ئاخر ئەو ماهییەتی حیزبی کوردی چاک دەناسی، بۆیەکا دەبینین بەدیقەتەوە و زۆر کارامانە دەستەواژەی کزەبای بەکار هێناوە. کزەباش بەوەرز و کاتییە، بەسەر دەچێ و نامێنێ. ئا لەم روانگەیەوەیەلەکۆپلەکانی دواتردا، پێناسەی رەفتار و بیرکردنەوەی حیزبی کوردیمان بۆ دەکات و دەڵێ:

١٩٩٤

بەیانی هەڵسام،

دەست شەتەکدراو...

پێ شەتەکدراو...

دەم شەتەکدراو...

بەزیندوویەتی ئاوەڕووتکراو...

چەمی ئومێدم بوو بەئاوەڕۆ

ئاڵای شەکاوەم بوو بەدوو پەڕۆ! ل... ٤٣٢

ئاڵا لای پەشێو جارێکی دیکەش دەبێتەوەبەپیرۆزترین سیمبۆڵ. ساتێ حیزبی کوردی پارچەپەڕۆ، یا هێمای حیزبییان لەئاڵای نەتەوەلا پیرۆزتر دەبێت، شاعیر ئەمە بەدوا پلەی شکستەکان و بەنزمترین ئاستی هۆشیاری و لاوازترین ئەڵقەی پەیوەستبوون بەنەتەوەوە دادەنێ.

نەک هەر رۆڵەیهیچ میللەتێ، بگرە حیزبی هیچ میللەتێکیش، ئاڵای نەتەوەکەی خۆیبە پارچە پەڕۆی حیزب ناگۆڕێتەوە و لە ڕۆژگارێکی چارەنووسسازدا پەڕۆی حیزبلەبری ئاڵای نەتەوەیی بڵند ناکاو رێگەش بەوەنادا ئومێد و ئارەزووی گەل ببێتەئاوەڕۆ .

ئەوەی شەڕەپەڕۆی حیزبی لەتاوانی کوردکوژیدا تۆماری کرد، دزێوترین و چەپەڵترین لاپەڕەکانی مێژووی هاوچەرخی کوردی گرتۆتەوە و چەپەڵ کردووە.

خەونێکم دی :

لەو خەوەدا ئاهرومەزدەگەڕابۆوە

نیشتمانی کەفناری کورد

هەوری ئاسمان لاڵوپاڵ بوو

لەبەر زرمەی گەڕی شایی و

هاتوهەوی شاسواری کورد

بەیانیان ئاوێزانی گزنگ بووم،

تێمدەچریکاند بۆ خاک، ئاڵا، ئاکاری کورد

ئێوارانیش ڕێی ژوانم گوڵڕێژ دەکرد

بۆ کوڕگەل و کیژۆکاڵی دڵداری کورد ل... ٤٤٤

لەسۆنگەی بارودۆخی نەتەوەوەشاعیر بەدەگمەن ئاسوودەیە. بەختەوەریی ئەو دەرئەنجامی کامەرانیی میللەتەکەیەتی و تەنانەت لەو چرکەساتەدەگمەنانەشدا، کە شاعیر خەونێکی خۆش دەبینێ، ئا لەو ساتانەشدا هەر سروود و گۆرانی بۆ نیشتمان و ئالآی شەکاوەی دەچڕێ.

لێ کاتێ بەرەی دژەکوردایەتی دەکەوێتەسەنگەری بەرەنگاربوونەوەی میللەت و پێشێلکردنی مافەکانی و سووکایەتیکردن بەهێما پیرۆزەکانی، ئەودەم پەشێو بەزمانێکی زبر، بێ سلۆکۆکردن و پرینگانەوەلەهیچ هێزێک، دەکەوێتەرەخنەگرتن لەرەفتار و گوفتاری ئەو دەسەلآتە.سروشتی ئەو حیزبانەی بەردەوام لەسەر بەها پیرۆزەکانی نەتەوەسازشیان کردووەو بەردەوام دەیکەن لای پەشێو نامۆ نەبوو و نییە. ئەوەتا لەم کۆپلەکورتەدا مکوڕەلەسەر هەڵوێستەناسراوەکانی خۆی و پێناسەی ئەو دەستەو تاقمەمان دەخاتەبەردەست و دەنووسێ:

دۆبڕن...دۆبڕن...دۆبڕ!

بڵێ: هانێ،

ئەمەئالآی سەفرازی،

ئەوان کفنت بۆ هەڵدەکەن.

بڵێ: هانێ،

ئەمەکەوسەری سەرکەوتن،

ئەوان ژەهری تێشکانی تێکەڵ دەکەن. ل... ٤٥١

١٩٦٥

تف لەو بەژنە، لەو بالآیە،

لەو سەر و ملەوالآیە،

تف لەو دڵەپڕ،سستییە

کەهەر فێری ژێردەستییە!

تف لەجوانیی ئەو دوو چاوە،

کەبۆ چاوبازی خوڵقاوە..

نابینێ نیشتمانەکەی...

ئازاری خاکەجوانەکەی.

تف لەو گوێچکە، چەند سەگسارە!

چەندە مووچەبۆ دەنگی پارە!

بەڵام دوورەلەبیستنی

کوردایەتی و پەرستنی ل... ٢٩

پەشێو، لەبەر خۆشەویستیی نیشتمان، نزیکترین هاوڕێی خۆی دەداتەبەر ڕێژنەی ڕەخنەو ئامادەنییەلەکونجێکی دڵەپڕ لەخۆشەویستییەکەیدا شوێنێکی پێ بدات، کاتێ دەبینێ ئەو هاوڕێیەی هیچ هەست و سۆزێکی بۆ جوانیی نیشتمان و ئازاری گەلەکەی خۆی نییەو گوێ بۆ بانگی کوردایەتی شل ناکا.

٢٩.١١.١٩٧٩

نیشتمانم!

تۆ وەک تانەی لەسەر چاوم.

تۆ وەک تەمی،

لەگشت لاوەدەورت داوم.

تۆ ئاوێنەی .

لەناو تۆدا هەموو دنیا بەدی دەکەم،

تۆ تەیمانی .

بەهۆی تۆوەهیچ نابینم:

نەکەل دەبینم، نەزەوی،

نەخوا دەبینم، نەئاسمان...

جا نازانم

نەجیهان وەک تۆ بچووکە،

نەتۆ گەورەی بەقەد جیهان.

نیشتمانم . ک و ر د س ت ا ن ! ل... ٤٦٨

پەشێو لەپەسندانی نیشتمان هەرگیز هەناسەسوار نابێ و ماندوێتی نازانێ و شەرم لەکات و شوێن دەرهەق بەخۆشەویستیی نیشتمانەکەی ناکات،کەمێشکی خۆی پێ زاخاو داوەو شیاوترین پلەو پایەی لەهزریدا بۆ تەرخان کردووە.

دیارەنیشتمان لای مرۆ، لەبەردەم حوکمی دوو تێڕوانینی جیاوازدا، قەتیس دەمێنێ. دەکرێ بەخۆشەویستی لێی بڕوانێ، یاخود بەرک و کینەوە. پەشێو هەرگیز نیشتمانی لێ بزر نەبووەو بەهیچ جۆرێ لەهەگبەی کۆڵی داینەگرتووەو تا دوا کەوشەنی هەناسەو ژیان بەجەستەیدا ڕۆچووە و هۆگری بووە. بیر و هەستی شاعیر بەرادەیەک ئاوێتەی ئەڤینی وڵات بووە، بەدژواری دەتوانرێ گوزارەی لێ بکرێت. سەرچاوەی ئەم عەشقە بەئەندازەیەک پیرۆزە، بۆتەمایەیئەوەی پەشێو بەهەموو هێز و توانایەوەو لە دڵەوەرکی لەدوژمنانی نیشتمانەکەی بێت.

ئەو نیشتمانەی هەمیشەلەتەک هیوا و خەونەکانی پەشێودا ئامادەیی هەیە، نیشتمانێکەنزیکەی٥٠٠٠٠٠ هەزار کیلۆمەتر چوارگۆشەزیاتر و ٤٠- ٥٠ ملیۆن مرۆ لەسەری ژیان دەگوزەرێنێ و هەزاران روبار و دەریاچەو کانی و دارستان و باخ وکێڵگە و بێستان و کەرەسەی خاوی تێدایەو بەئاسمانیدا ملیاردەها باڵندەهەڵدەفڕن و هێندەش زیندەوار بە سەر زەوییەکەیدا دەخشن .

١٨.١.١٩٨٢

ئاسمانی تۆ . بەرپێی خۆتە،

سەرت شۆڕ کە،

ملت کەچ کە،

چاو مەگێڕە

بۆ ئاسمان و ئەستێرەو خوا .

ئەوەی بستێک خاکی نەبێ

خوا و ئەستێرەو ئاسمانی کوا؟! ل... ١٦

مرۆی بێ نیشتمان نابێتەخاوەنی هیچ سەرمایەیەکی تر لەم گەردوونەفراوانەدا، کەواتە، با سەر بەرەو ژوور هەڵنەبڕێ، لەهەسارەکانی دیکەدا بەدوای ئەستێرەو مانگ و رۆژ و خوادا نەگەڕێ و خۆی ماندوو نەکات. جڵەوی خەیاڵی ڕۆمانسییانەی خۆی بەرەو ئاسمان شڵ نەکا، لە کاتێکدا زەوییەکەی ژێر پێیان داگیر کردووە و زات ناکا بڵێ ئا ئەم بستە زەوییە هی منە!

گەر نیشتمان سنوورێکی ناسراوی بەرەسمی نەبێت و لە چوار لاوەداگیر کرابێ، ئیدی گەلێ شت مانای خۆیان لەدەست دەدەن. بەها و جوانی سیمبۆڵەکان لای پەشێو گرێدراون بە پارچەخاکێک لەسەر ئەم گۆی زەوییە، کەبەنیشتمان ناسراوە. وڵات ناسنامەیەو گەر مرۆڤ لەم پیرۆزییەبێ بەش بێت شتە ماکی و مینۆکییەکانی دیکە، سەرلەبەریان دەژاکێن، پووچ و چرووک دەبن. سەرچاوەی داکۆکیی پەشێو لە خاک لەسەر بنەمای ئەم فاکتانەن، نەک راگوزەرانە هەڵوێستی وەرگرتبێ.

٥.٨.١٩٨٠

هێندەباسی نیشتمانی خۆم بۆ کردی،

هەتا گیانت لیوانلێو بوو لەئەڤینی.

بەئاواتی جارێک بچی،

چاو بڕێژی بەشار و دێی،

دەستێک بدەی لەبرینی؟

کەمن کپ بووم،

کپیم زین کە،

تەماشام کەو زەنگۆ لێدە:

نیشتمانم خڕ دەبینی ل... ٣٦

سەربردەی خۆشەویستیی نیشتمان لەهزر و رامان و ئەندێشەی پەشێودا چیرۆکێکە بێ کۆتایی. هەر وەک چۆن ئاوی زەریا لەبن نایەت، خۆشەویستی و پیاهەڵدان لەژینگەو مەملەکەتی شاعیردا هەرگیز چۆڕبڕ نابێت. ئەڤینی وڵات ژانرێکی ئەدەبی و تێشووی سەخت و پێخۆری باوەڕی بەرز و گەشی کوردایەتییە. ئەم عەشقەش دوورەلەزمانی دبلۆماسی و مانۆڕی سیاسی و بەرژەوەندیی کەسەکی، بەڵکەزادەی قەناعەتێکی قووڵی تۆکمەو خۆنەویستانەیە.

١٨.١٢.١٩٨٠

ئەی کەڵەکێوییەکەی باکوور!

بێدەنگ مەبە، بچریکێنە،

ئاسمانی بەتریاک نوستوو راچڵەکێنە!

کەدێمەسەر لووتکەی دەنگت .

هەر پەڵەهەورێک لەبەر کەم

زرێیەکی پڕ بەبەرە،

هەر گزنگێک رمی دەستە،

هەر دەوەنێک بۆم سوپەرە،

هەر زنارێک ئەسپی شێیە،

وەک برووسکەلەسەرپێیە،

لەنیشتمانی لەتلەتما

دارێک بدزن،

بەردێک بدزن،

جێم بڵندەو ئاگام لێیە! ل... ٥٠

کاتێ نیشتمان بیبیلەی چاوی پەشێو بێ، ئەوا سەراپای، درێژایی و بەرزایی و قوڵاییەکەی ئەو نیشتمانە، بەنیگایەک دەبینێ.

لەم شاکارەشدا، کەبۆ هونەرمەندی گەورەشڤان پەروەر گوتراوە، پەشێو خۆی بەپاسەوانی هەر بستەزەمین و دار و بەردێکی سەرتاسەری نیشتمان دادەنێ. راستە،کوردستان داگیر و دابەشکراوە، لێ هەموو سنوورەتەلبەند و پاسەوانەدێو و درنجەکانی ناتوانن ببنەلەمپەر لەبەردەم هەست و گیان و بینایی چاوەکانی شاعیردا. هیچ کام لەو کۆسپ و تەگەرەدەستکردانە،لەرووی ماکی و مینۆکییەوە،لەهزر و ئاوەز و خەیاڵی شاعیردا بوونیان نەسەلمێندراوە. هەتا ئەم چرکەساتە، شاعیرئەو دیاردانەبەناسروشتی و ناهەق و ستەمئامێز هەژمار دەکات و هەرگیزا و هەرگیز لەسەر نەخشەو خاک و نەتەوەکەی پەشێو نابنەدێفاکتۆ.

١٥.١.١٩٨٢

منیش زراوم رژاوە!

دەترسم لەسەرەمەرگا

سییەکانم بزریکێنن

بۆ تۆسقاڵێک هەوای وڵات.

دەترسم بمنێنەخاکێک

نەمن ئاشنای بۆنی ئەو بم،

نەزمانم ئەو تێی بگات ! ل... ٧٥

ژیانی ئاوارەیی دوورلە نیشتمان بۆتەترسێکی کوشندەی نێو دڵی هەر کوردێکی دابڕێندراو و دەربەدەرکراو. پەشێویش لەم مۆتەکەیە بەدوور نییەو زراوی لەوەچووەتا دوا ساتەکانی ژیان ئەم دوورییەفیزیکییە لەنیشتمان درێژە بکێشێ، ئەو نیشتمانەی چرکەبەچرکەهەناسەی بۆ دەدات. خەم و ئازارەکانی رۆژانەوەک شەکرۆکەدادەکرۆژێ. گرێیەکی تر، کە دەروونی شاعیری کەیل کردووە، ئەو ناسۆرەیەساتێ بەرەو دواهەواری ژیان دەگەڕێتەوە، نەخرێتەئامێزی گەرمی نیشتمانی دایکی خۆی و سییەکانی بە سروەی شەماڵی کوردستان پڕ نەکات.

شاعیر دەزانێ، جگەلەخاکی کوردستان، گۆڕی لەسەر هەر زەمینێکی دیکەبێت، بۆنی نیشتمانی لێ نایەت و بخرێتەژێر هەر زەوییەکی دیکەوەنەئەو ئاشنای بۆنی زەوییە نامۆیەکە دەبێ، نە زەوییەکەش لە زمانی ئەو حاڵی دەبێ. پەشێو نایەوێ غەریبی ببێتەنیشتمانی. ئاسوودەنابێت لاشەکەی بخرێتەباوەشی هیچ شوێنێکی دیکە.

١٣.٤.١٩٨٩

نیشمانی من:

هێلانەی خۆرە،

پڕشنگەجارە.

سەرم .... سەر نییە:

گوڵەبەرۆژەی هەمیشەلارە! ل... ١٤١

بەزمانێکی پاراو و روانگەیەکی پڕ لەئومێدەوەو بەهەستێکی لەخۆڕا پەرموونەوە پەشێو دەکەوێتە پێناسەکردنی نرخ و بەهای نیشتمانەکەی.

سەرەتا بەخۆری چواندووە، خۆریش لەمیتۆلۆژیای کوردیدا سەرچاوەی ژیان و شایانی پەرستنە. نیشتمان هەسارەی درەوشاوەی خۆرەو مەڵبەندی تیشکهاوێژی

ڕووناکییه. بۆ خۆشەویستیی ئەم نیشتمانەبەپیت و فەڕەی پڕ لەمیهر و جوانییە، شاعیر دەڵێ:

مارتی ١٩٩٠

نیشتمانی من شانیشتمان بوو،

ئاخ، سەدەی پیترۆڵ،

ئاخ ، گاز و گیمیا!

ئاخ چییان لێ کرد:

تەرەسی عۆجەو

گای بنەی خۆیی و

گەوادی دنیا......... ل ١٥١

جوانی، خۆشی و پیرۆزی ئەو سیفەتەهێژایانەن، کەدەکرێ بەپەسندانی نیشتمان ڕەوا ببینرێن. لێ ساتێ وڵات، بە هەموو دیمەنەجوانەکان و سیفەتەبێهاوتاکانییەوە، بەر شاڵاوی داگیرکەر دەکەوێ, دەشێوێندرێ و بە سۆتەک دەکرێ ، وەختێ ملهوڕانی ناوخۆش ناحەزی بەرانبەر دەکەن و سیمای بریندار دەکەن، کوردستان دەبێتەتاریکستان و دۆزەخی ژیان.

کوردستان ڕووبەرووی هەڕەشەی سێ بەرەی جیاواز بۆتەوە. هەر لایەکیش بە شێواز و میکانیزمی خۆی دوژمنایەتییەکەی پیادەدەکات: داگیرکەری عۆجەیی و بەکرێگیراوی ناوخۆیی و چاوچنۆک و بێوژدانانی دنیا.

٢٠.٣.١٩٩٢

نەخشە

منداڵەکان،

کتێبەکانتان وەلانێن!

کاغەزێک و هەندێک قەڵەم

لەبەردەمی خۆتان دانێن.

وێنەی پەڵەهەورێک بکەن ڕەنگاوڕەنگ بێ.

با لەسەری هەسپێک بکا،

مووگزنگ و چاوپەڕەنگ بێ.

پەڵەهەورەکەم نیشان دەن!

لەچی دەچێ؟

سەری هەسپێ؟

تا شل دەبن تەماشای کەن،

با لەمێشک و خوێن بچەسپێ. ل... ١٨٢

پەشێو جارێکی دیکە هیواکانی بەپێگەیشتنی منداڵەوەدەبەستێتەوە. چاوەڕێیە لەسایەی سیستەمێکی پەروەردەی دروستدا، منداڵ بە کێشانی نەخشەی نیشتمان فێر بکرێ و بهێنرێتەبەر بار. دەیەوێ منداڵان نەخشەی وڵات هێندەبکێشن و دووبارەی بکەنەوەو لێ بڕوانن تا بەقووڵی لەئەندامەکانی جەستەیاندا دەیچەسپێنن و لەمێشکدا دەینەخشێنن، بۆ ئەوەی لەهەموو چاو تروووکاندنەکاندا بێتەوەیادیان و لەبیر و ئەندێشەیاندا ئامادەیی هەبێت. دەیەوێ ئەو نەخشەیەی، کە لە سەری هەسپێک دەچێ لەخوێنیاندا بکەوێتەگەڕ و دەورانی خۆی تەواو بکات و کامڵ بێت، چونکە تەنیا لەپرۆسێسێکی ئاوەهادا ئاڵا و نیشتمان و بنەما و سیمبۆڵەکانی دیکەدەبنەبەشێکی زیندوو و لای تاکەتاکەی هاونیشتیمانان، لەژیانی رۆژانەیاندا، دەبنەفەرهەنگ و رۆتین، مامەڵەیان بە دروستی و بەڕێزەوە لەگەڵدا دەکرێ و بەرز و بەنرخ رادەگیرێن . ئا لەمەوەیەدەتوانین ببینەگەواهی ئەوەی، کە چەمکی ئاڵا و نیشتمان لەهێکرا و لە بۆشاییەوەلای پەشێو دروست نەبووە، بەڵکەزادەی باوەڕ و ئیمانە.

کەواتەئەمانەیەجوانی و مانا و بەها و رەهەندی سیمبۆڵەکانی ئاڵا و نیشتمان لە شیعرەکانی مامۆستا پەشێودا.

سەرنجێکی پێویست:

لەدەمی نووسینی ئەم بابەتەدا، کە هاوینی ٢٠١٢ و جامی ئەورووپای یاریی تۆپێن لەوڵاتی پۆلۆنیا و ئۆکرانیا بەڕێوەدەچێ. بۆ وێنەلەشارێکی وەک بەرلین ملیۆنان هاوڵاتی ئاڵمان هەیەـهەر بابایە لەسەر ئەندامێکی جەستە، لەسەر دەموچاو و قژ و مەچەک و ...هتد یا لەسەر جلوبەرگ و دەستکێش و ملپێچ و کڵاو و...هتد و یا لەسەر بەشێکی ئۆتۆمبیلەکەی بەدەیان جۆر ئاڵای ئەڵمانیا نەخشاندووە. میدیاکان بەگەرمی باس لەکولتووری تەماشاچییانی وەرزش دەکەن. ئەم دیاردەی هەڵکردن و شەکاندنەوەی ئاڵایەوای کردووە، ئاست و پلەی بەخۆنازین و شانازیکردن بەبەها و پیرۆزییەنەتەوەییەکانەوەپتر ببنەجێی سەروەری. لەکاتێکدا ئەم دیاردەیەلای هەموو میللەتانی ئەورووپا بەهەمان ئەندازەبەرچاو دەکەوێ. ناشبێ لەیادمان چێ ئەمانەسەدان ساڵەخاوەنی دەوڵەتن و هەزار قۆناغیان بڕیوە، کەگەلی کورد هێشتا پێیان نەگەیشتووە. **حەمزەتۆف** ناهەقی نییەکەدەڵێ: باڵیۆزی میللەتان بەئاڵای وڵاتەکانیانەوەدەناسرێنەوە.

سەرچاوەکان:

***پێڕەو و پرۆگرامی پارتی سۆسیالیستی کورد . پاسۆک**

***نەتەوەو دەوڵەت لەمێژووی ئەورووپادا. شولتس هاگن(بەئەڵمانی).**

***پشت لە نەوا و ڕوو لە کرێوە، عەبدوڵڵا پەشێو، چاپی سوێد ٢٠٠٦**

***هەسپم هەورە و ڕکێفم چیا، عەبدوڵڵا پەشێو، چاپی سوێد ٢٠٠٦**

تێبینی: ئەم بابەتەلەژمارە ٨١ گۆڤاری "هەنار" ی ١.١١.٢٠٢١ دا بڵاوکراوەتەوە.

www.henar.org